

УДК 331.1

Нестеренко С. А., к.е.н., доцент, Бочарова Н.О., к.е.н., доцент,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВНЗ

Анотація. Розглянуто основні поняття щодо організації проведення моніторингу якості освіти у вищій школі.

Ключові слова: якість освіти, професіографічний моніторинг, освітній моніторинг, індикатори якості освіти.

Поняття "якість" – це системна методологічна категорія, яка відображає ступінь відповідності результату поставленій меті. В той же час освіта розглядається як ключовий фактор стабільного розвитку держави, що є найважливішою сферою соціального життя. Саме освіта формує інтелектуальний, культурний й духовний стан суспільства. Тому якість вищої освіти грає ключову роль у створенні єдиного Європейського освітнього простору, тому вона стає центральною в освітній політиці України.

Основними завданнями моніторингу якості освіти у ВНЗ є: 1) розробка комплексу показників, що забезпечують цілісне уявлення про стан освітнього процесу, про якісні й кількісні зміни в ньому; 2) систематизація інформації про стан і розвиток освітнього процесу у ВНЗ; 3) забезпечення регулярного й наочного представлення інформації про процеси, що відбуваються у ВНЗ; 4) інформаційне забезпечення аналізу й прогнозування стану й розвитку освітнього процесу, вироблення управлінських рішень. Моніторинг, що використовується в освіті, має кілька видів: педагогічний, освітній, професіографічний. Розглянемо найбільш вагомий щодо вищої школи види, зокрема освітній та професіографічний.

Професіографічний моніторинг – процес безперервного науково обґрунтованого, діагностико-прогностичного, планового спостереження за станом і розвитком педагогічного процесу підготовки фахівця з метою найбільш оптимального вибору освітніх завдань, а також засобів і методів їх розв'язання. Він покликаний усунути професійну некомпетентність педагогічних кадрів вищих навчальних закладів у питаннях діагностики, прогнозування й аналізу педагогічного процесу становлення фахівців не тільки на початковій і кінцевій стадії, але й у проміжній фазі розвитку

досліджуваного явища, його коректування в необхідному руслі. Це один з найважливіших елементів системи інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу у ВНЗ й сприяє прийняттю адекватних управлінських і педагогічних рішень.

Освітній моніторинг – це система організації збору, збереження, обробки й поширення інформації про діяльність педагогічної системи, що забезпечує безперервне спостереження за її станом і прогнозування її розвитку. Він є механізмом корекції освітніх і управлінських цілей і шляхів їх досягнення. На підґрунті особливостей освітнього моніторингу, його місця в управлінській діяльності визначають такі основні його напрямки: контексту освітнього процесу; ресурсів освітнього процесу; ходу освітнього процесу; результатів освітнього процесу.

У процесі моніторингу якості вищої освіти можна виділити такі рівні: кафедральний, факультетський (інститутський), університетський, регіональний, державний, континентальний, світовий. Практична реалізація завдань моніторингу вищим навчальним закладом здійснюється на перших трьох рівнях – кафедральному, факультетському, університетському. На кафедральному рівні доцільно використовувати педагогічний і професіографічний моніторинг, на факультетському – професіографічний і освітній моніторинг, на університетському рівні – освітній моніторинг.

До індикаторів якості освіти фахівці відносять такі характеристики, що відображають ступінь відповідності реальних результатів освіти нормативним вимогам, соціальним і особистісним очікуванням.

Підхід до розуміння якості освіти можна представити у вигляді такої послідовності: якість носія знань; передача знань; одержувач знань; сприйнятливість методик передачі знань; фундаментальність знань; затребуваність отриманих знань; отримання нових знань.

В оцінці якості освіти слід виділити оцінку зовнішнього середовища (споживачів освітніх послуг) і внутрішню (оцінки якості в самій системі освіти). Для цього розглянемо п'ять елементів системи освіти:

1. Ті, що навчаються (вихованці, учні, студенти, курсанти).
2. Педагоги (вихователі, вчителі, викладачі).
3. Освітні стандарти (навчальні програми, плани).
4. Освітні установи (дошкільні, загальноосвітні, професійні, вищі навчальні заклади, післядипломні, позашкільної освіти).
5. Органи управління освітою.

Якість освіти можна розглядати з різних позицій. Розкривати дане поняття слід із позицій системного підходу, який прийнято при розробці системи менеджменту якості освіти з метою підвищення рівня задоволеності споживачів.

Виходячи з підходу до розуміння якості освіти, можна виділити такі показники:

- якість викладацького складу;
- стан матеріально-технічної бази навчального закладу;
- мотивація викладацького складу;
- якість навчальних програм;
- якість студентів;
- якість інфраструктури;
- якість знань;
- інноваційна активність керівництва;
- впровадження інновацій;
- затребуваність випускників;
- конкурентоспроможність випускників на ринку праці;
- досягнення випускників.

Відтак, якість освіти – це затребуваність отриманих знань у конкретних умовах їх застосування для досягнення конкретної мети та підвищення рівня життя. Системний підхід означає неперервність управління, послідовність і взаємозв'язок окремих освітніх процесів, а також їх взаємодію. Система менеджменту якості освіти є інтегрованою. Вона орієнтована на сучасні інформаційні технології, використання досягнень теорії і практики менеджменту. Її успішність може оцінюватися шляхом використання сукупності усіх, наведених вище якісних і кількісних показників.

Орієнтація вищого навчального закладу на досягнення якісно нових освітніх результатів призводить до необхідності перейти від традиційного способу внутрішнього контролю до управління якістю освіти, де контроль є тільки однією з функцій. Інформаційною основою управління якістю освіти є моніторинг якості освіти, спрямований на отримання оперативної та достовірної інформації про якість освітніх результатів, умов досягнення освітніх результатів і ціни досягнення якісно нових освітніх результатів. Моніторинг є цілісним управлінським інструментом, який має базуватись на чітко виваженій системі показників, що здатно стати запорукою успіху остаточно отриманих результатів.

Список використаних джерел: 1. Андреев В.И. Проблемы педагогического мониторинга качества образования/ В.И.Андреев //Известия Российской Академии Наук. – № 1. – 2001. – С. 37. 2. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. Книга 1/А.Н.Майоров. – Спб.: Издательство «Образование-Культура», 1998. – 344с. 3. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html> 4. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом / Є.М.Хриков. – К.: Знання, 2006. – 365 с.

УДК 37.012.3

Никифорова Л.Є., д.т.н., проф.
Таврійський державний агротехнологічний університет

ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ ВНЗ В УМОВАХ БОЛОНСЬКОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ

Анотація. Запропоновано для визначення якості освітніх технологій використовувати підходи, пов'язані з розробкою таких комплексних характеристик об'єктів моніторингу як: ступінь інтелектуалізації змісту освіти, інтеграція змісту професійної освіти, спрямованість освітніх програм на розвиток професійної творчості.

Ключові слова: система менеджменту якості, критерії якості, моніторинг, індикатор.

Сьогодні в центрі уваги ініціаторів і учасників Болонського процесу знаходиться європейська вища освіта, головне змістовне завдання якого полягає у збереженні та забезпеченні необхідної якості професійної підготовки спеціаліста та пошуку механізмів його підвищення. Основоположним завданням перед вузом стає створення механізмів, що забезпечують якість надаваних освітніх послуг. Особливої актуальності набувають питання формування системи забезпечення якості професійної підготовки.

Освітня сфера розглядається як соціальний інститут, що конструює майбутнє суспільство. Такий підхід визначає ліберальну політику розвитку,